

2. תזכיר "האיגוד הקומוניסטי בארץ-ישראל" שנשלח לאונסקו*פ

יוני 1947

ד. קוים לפתרון (מסקנות)

1. המסקנה הברורה שאליה חייב להגיע כל מסתכל אובייקטיבי בנעשה בארץ-ישראל היא שאין להמשיך בישן. השיטה המנדטורית נכשלה כשלון חרוץ. בריטניה לא מילאה בעבר ואיננה ממלאת בהווה את התפקיד אשר לקחה על עצמה. היא לא מילאה את התחייבויותיה לא כלפי היהודים ולא כלפי הערבים. היא לא עזרה לפיתוח כלכלי ופוליטי של הארץ ושל עמיה, כי אם על פי רוב שימשה אבן נגף לתכלית זו. מדיניותה, כפי שמוכיחות זאת העובדות, לא הגדילה את ההבנה ואת השיתוף בין שני העמים, כי אם להיפך: הפריעה בעדם. היא השתמשה בשלטונה החוקתי והכלכלי לשם טיפוח ניגודים לאומיים, נתנה סיוע מתמיד דווקא לחוגים ריאקציוניים ביותר בשני העמים, שהם האויבים המושבעים של אחות עמים ושיתוף הפעולה ביניהם. בצורה כזאת הפכה ארץ קטנה זו למחנה צבאי גדול, למדינה משטרתית. והמעצמה המנדטורית, המחזיקה צבא זה לשם שמירה על הסדר כביכול, מגדילה את שנאת האוכלוסין אליה ואת אי-האמון בין עמי הארץ. יתר על כן, שני עמי הארץ הכריזו במפורש, שאין הם זקוקים לשום אפיטרופסות, שהם תובעים חיים לאומיים עצמאיים, בלתי תלויים בכל גורם זר שהוא, שאין הם שואפים להיות נתינים של מישהו, כי אם בעלים עצמאיים של ארצם העצמאית. לכן, לשם השגת פתרון קונסטרוקטיבי לבעיית הארץ ברוח מגילת האו"ם, המבטיחה חופש לאומי לעמים, יש לנתק כל תלות של ארץ-ישראל בבריטניה (אשר דובריה הראשיים גם הם מצדם הכריזו לא פעם על כשלון מדיניותם בארץ-ישראל) ולהכריז על עצמאות מלאה. עצמאות זו פרושה: הכרזה על ביטול המנדאט, אשר נמסר לבריטניה על ידי חבר הלאומים, גמר פעולותיה של האדמיניסטרציה הבריטית והוצאת כל צבאות בריטניה מארץ-ישראל.
2. כל פתרון חיובי של בעיית ארץ-ישראל איננו אפשרי בלי פתרון בעייתה הלאומית הכאובה של הארץ. לשם פתרון צודק ויציב של בעיה זו הכרחי

* מקור: תזכיר על בעיית ארץ-ישראל לועדה המיוחדת של ארגון האומות המאוחדות מטעם האיגוד הקומוניסטי בארץ-ישראל, ירושלים: האיגוד הקומוניסטי בארץ ישראל, המזכירות הארצית, 1947, עמ' 22-24.

להכיר בעובדת קיומן של שתי יחידות לאומיות נפרדות בארץ-ישראל, יהודית וערבית, אשר לשתייהן זכויות לאומיות צודקות בארץ הזאת, זכויות לבנות כאן חיים לאומיים מדיניים חופשיים - זכויות שאינן פוגעות ואינן צריכות לפגוע אלה באלה. אולם, יש לציין שעקב דרכי הגשמת המנדאט הבריטי שצינו לעיל, ועקב העובדה שההנהגה הפוליטית בשתי היחידות הלאומיות היתה במשך כל הזמן בידי קבוצות ריאקציוניות שוביניסטיות ואנטי-דמוקרטיות, קיימת מסורת של אי-שיתוף, אי-אמון, פחד השתלטות ואף של שנאה בין העמים, ואלו מכבידים בלי ספק על פתרון דמוקרטי וצודק של בעיות הארץ. לכן התנאי המוקדם לפתרון כזה הוא לקבוע עקרונות מדיניים העלולים לסייע להתגברות על הפירוד הלאומי הקיים. על כן, נוסף להכרה בזכותה של ארץ-ישראל לעצמאות גמורה, יש להכיר בזכות ההגדרה העצמית (עד כדי היפרדות) של שתי היחידות הלאומיות גם יחד, ויש לתת ערובות מטעם ארגון האומות המאוחדות לעצמאותן הלאומית המלאה של כל אחת מהן. ערובות בינלאומיות מסוג זה עלולות להקל על יחסי אי-האמון ועל פחד ההשתלטות השורר בין העמים.

3. נראה לנו שהדרך הטובה ביותר לשימוש בסוברניות מדינית לגבי שני העמים, להבטחת הפריחה הכלכלית ולקליטת אותם יהודים המעוניינים לעלות לארץ-ישראל היא ביצירת מדינה עצמאית ודמוקרטית אחידה, משותפת ליהודים ולערבים, המושתתת על שוויון לאומי-מדיני מלא לכל אחת מאומותיה ועל זכויות דמוקרטיות מלאות לכל תושביה. צורת הממשל המבטיחה את השוויון המדיני צריכה להיות פריטטית. איננו נכנסים כאן לתיאור קונסטיטוציוני מדויק של המדינה הארץ-ישראלית העתידה, כי מוקדם לדעתנו לדבר על קונסטיטוציה כל עוד לא הובטחו העקרונות היסודיים עליהם יכול להיות מושתת השיתוף בין העמים. מאידך גיסא, באם יהפכו עקרונות אלו למוסכמים, יוכלו נציגי שני העמים לעבד את פרטי הקונסטיטוציה שלהם בהתאם לאינטרסים של שניהם.

ברצוננו לחזור ולהדגיש, שכפי שהוכיח הניסיון של ברית המועצות ושל מדינות רב-לאומיות אחרות (יוגוסלאביה, צ'כוסלובאקיה וכו') רק הזכות להגדרה עצמית עד כדי היפרדות יכולה לשמש ערובה מספקת לכל עם כלפי ניסיונות של השתלטות מצד עם אחר. אולם אנו מדגישים כמו כן, שבטובתם של שני העמים הוא, שלא להשתמש

- בזכות זו כדי להיפרד, כי הממשל הדו-לאומי המשותף רק הוא יכול להבטיח פיתוח כלכלי חופשי, שלום בין העמים, הגשמת זכותם הלאומית של היהודים לקליטת עלייה ולהתיישבות, והעלאת רמת החיים של שני העמים.
4. שלטון משותף יכול לקום כששני העמים יבינו, שטובתם דורשת מדינה מאוחדת והסכם על שלטון משותף. שום כוח חיצוני אינו רשאי לכפות עליהם את סידור השלטון הזה, ולכן, בכדי שיוכלו להגיע להסדר, יש להסיר את פחד ההשתלטות.
- אמרנו כבר, שערובה כזאת טמונה בעקרון הזכות להגדרה עצמית עד כדי היפרדות, בזכות כל אחת מן האומות ליצור מדינה נפרדת משלה. זכות זו יכולה להיות רק על בסיס טריטוריאלי. לכן הננו סבורים כי המדינה המשותפת ליהודים ולערבים צריכה להיות מורכבת מאיזורים טריטוריאליים בעלי מוסדות מקומיים משלהם, תוך הבטחת ייצוג שווה במוסדות העליונים.
5. כתנאי להקמת צורת ממשל דו-לאומית פריטטית, יש לראות את בטול ההגבלות הקולוניאליות הפוליטיות והכלכליות כאחד. יש לבטל את החוקה העותומנית המשמשת עד היום חוקה יסודית של ארץ-ישראל, וכמו כן את כל התקנות המיוחדות ואת התקנות לשעת חירום אשר נחקקו על ידי ממשלת המנדט. יש לבטל את שיטת הצנז' בבחירות המוניציפליות הקיימת כיום, ואת שיטת המסים הבלתי דמוקרטית, הנופלת כעול כבד על השכבות הרחבות של העם מחד, ושוללות מהם זכות בחירה מאידך.
- בפיקוח נציגי האו"ם יש להקים מוסדות מקומיים, דמוקרטיים, בכל האיזורים. באיזורים החד-לאומיים צריכים מוסדות אלה להיבחר על ידי בחירות דמוקרטיות ישירות. באיזורים הדו-לאומיים צריכים המוסדות להיות פריטטיים, אולם נבחרים באופן דמוקרטי הן על ידי יהודים והן על ידי ערבים. יש לקרוא למועצה מכוונת פריטטית, שתיבחר באופן דמוקרטי על ידי שתי האומות בארץ-ישראל, ואשר תצטרך לקבוע, בפיקוח האו"ם, את האיזורים הטריטוריאליים ולעבד את חוקתה העתידה של ארץ-ישראל.
6. הזכות לקליטת עלייה ולהתיישבות היא אחת הזכויות הלאומיות היסודיות של היישוב העברי. כל ניסיון לשלול זכויות אלו כמוהו כפגיעה בעצמאות הלאומית של היהודים, כי כל אומה רשאית לקבוע את דרכה העצמאית בכל השאלות, ובייחוד בשאלה כה חיונית כמו קליטת אחים יהודים, אשר סבלו כה הרבה במשך תקופת השלטון ההיטלריסטי, שרידי ההשמדה האיומה של העם

1. מפקד אוכלוסין.

- היהודי בידי הפאשיזם. אך מצד שני, צריכה העלייה להתבצע כך, שלא תפגע בזכויות תושבי ארץ-ישראל הנמצאים כבר בתוכה. לכן תוכל, במסגרת המדינה הדו-לאומית, העלייה להתבצע רק על בסיס תכנית פיתוח עבור האיזורים מעוטי האוכלוסין, תכנית המבוססת על ניצול האוצרות הטבעיים של ארץ-ישראל (נפט, אשלג, השקאה וכו'). תכנית הפיתוח יכולה להיות מעובדת בעזרתו ובפיקוחו של האו"ם, כך שתוכל להבטיח הן את אפשרויות קליטת העלייה מצד היהודים והן את העלאת רמת חייהם של הערבים.
7. קיום אלו, באם יונחו ביסוד הפתרון לבעיית ארץ-ישראל, רק הם יוכלו ליצור בארץ הזאת את התנאים הנוחים ביותר עבור שני עמיה, יוכלו למנוע את כל אותן המגרעות הכלולות בתוכניות האחרות, ולהניח את היסודות עבור התפתחות לאומית מדינית חופשית של עמי ארץ-ישראל. פתרון המיוסד על קיום אלו הוא בהתאם לרוחה של מגילת האו"ם, ועשוי להפוך את ארץ-ישראל מארץ המסכנת את שלום העולם, למדינה שקטה המסייעת לחיזוק השלום בעולם, כשווה בין שווים במסגרת האו"ם.
8. יש לקחת בחשבון, כי על מנת להגשים את פתרון בעיית ארץ-ישראל על פי הקווים שהותוו למעלה, ייתכן ויהיה צורך בתקופת מעבר, אשר בה יוגשם, בסיועם של מוסדות ארגון האומות המאוחדות, הסדר זה אשר יבטיח את העצמאות הלאומית של שני העמים במסגרת ארץ-ישראל חופשית.